

τοῦ πατρὸς εἶχεν ἤδη ἡλικίαν γάμου, ὁ μέλλων σύζυγός της ὅμως, ὁ ἐξάδελφός της π. χ. μόλις ἦτο δέκα ἐτῶν, ὧφειλε αὕτη νὰ τὸν περιμένῃ ἄλλα τόσα ὥστε ὅταν αὐτὸς ἐγένετο ἐνήλιξ, αὐτὴ θὰ ἦτο τριακοντοῦτις· κατὰ τὰ δέκα δὲ ταῦτα ἔτη ἔπρεπε νὰ διανέμηται μετ' αὐτοῦ τὴν περιουσίαν της. Μετὰ ταῦτα ἐὰν αὐτὸς εἶχεν ἀκόμη ὄρεξιν νὰ τὴν νυμφευθῇ, τὸ ζήτημα ἐτελείωνε μὲν κακὰ καὶ ψυχρά, ὅπωςδὴποτε ὅμως ἐτελείωνεν. Ἄλλ' ἂν ἐκεῖνος ἀπεποιεῖτο, μετεβιάζετο τὸ δικαίωμα του εἰς ἄλλον, ἢ δὲ κόρη ἐζητήατο ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτοῦ ὅπως ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου. Ἐὰν καὶ οὗτος ἠρνεῖτο, ἤρχετο ἡ σειρά τρίτου καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ ὅμως ἡ ἡλικία τῆς κόρης παρήρχετο, ἐὰν δὲ δὲν ἦτο ὠραία καὶ ἐὰν ἡ περιουσία της ἦτο μικρά, θὰ ὑφίστατο τὸν ἔσχατον ἐξευτελισμὸν· διότι ὁ νόμος ὠρίζεν, ὅτι ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι συγγενεῖς τῆς ἐπικλήρου ἢ ἐὰν οἱ ὑπάρχοντες ἀρνῶνται νὰ τὴν νυμφευθῶσι καὶ ἐὰν ἐκ τῶν τῆς αὐτῆς φυλῆς ἀνδρῶν οὐδεὶς ἐπίσης στέργῃ νὰ τὴν νυμφευθῇ, τότε νὰ κηρυχθῇ τοῦτο δημοσίᾳ, ὅτι δηλαδὴ οὐδεὶς ἐκ τῶν συγγενῶν ἢ φυλετῶν στέργει νὰ τὴν νυμφευθῇ, καὶ ἔπειτα εἶναι ἐλευθέρα ἡ κόρη νὰ εὕρῃ, ἂν ἡμπορῇ, ἄνδρα ἐξ ἄλλης φυλῆς. Πόσαι φιλότιμοι κόραι θὰ προετίμων μᾶλλον νὰ μείνωσιν ἄγαμοι διὰ παντὸς τοῦ βίου των ἢ νὰ ἐκτεθῶσιν οὕτω καὶ ἐξευτελισθῶσι δημοσίᾳ! Ἄλλα καὶ ἄγαμοι νὰ μείνωσιν δὲν ἐπετρέπετο.

Ὁ περὶ ἐπικλήρων θεσμὸς εἶναι πανάρχαιος διότι ἀπαντὰ καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς τῆς ἰνδο-γερμανικῆς φυλῆς, διετηρήθη δ' ἐν Ἑλλάδι καθ' ἅπασαν τὴν ἀρχαιότητα ἕνεκα διαφορῶν λόγων. Πρῶτον οἱ συγγενεῖς εἶχον κεκτημένα δικαιώματα, τὰ ὅποια δὲν ἔστεργον βεβαίως ν' ἀπολέσωσιν. Ἐπειτα — καὶ τοῦτο ἦτο ὁ ἀρχικὸς σκοπὸς τοῦ θεσμοῦ — διὰ τῶν τέκνων τῶν ἐπικλήρων ἐπρόκειτο νὰ συνεχισθῇ τὸ γένος τοῦ ἄνευ ἄρρενος γόνου ἀποθανόντος ἀνδρός. Πρὸς τοῦτο ὅμως ἔπρεπε τὰ τέκνα ταῦτα νὰ ἦνε ὅσον τὸ δυνατόν πλησιέστεροι συγγενεῖς τοῦ πάπου των, δηλαδὴ τέκνα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του ἢ τοῦ ἀνεψιοῦ του. Ἀπόδειξις τοῦ ὅτι οὕτω ἀντελαμβάνοντο τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἐπικλήρου ἅμα ἐνήλιξ γενόμενος ἐλάμβανε τὴν περιουσίαν τῆς μητρὸς του καὶ διεχειρίζετο αὐτήν, καὶ ἐὰν ἀκόμη ὁ πατήρ του ἔζη· διότι ἐθεωρεῖτο πρὸ παντὸς υἱὸς τοῦ πάπου του, οὗ τὸ γένος δι' αὐτοῦ ἀνεβλάστανεν. Παρὰ τοῖς Ἑλλησιν, ὡς εἶπομεν καὶ ἀνωτέρω, μέγιστον δυστύχημα ἐθεωρεῖτο ἡ ἀπαίδια· ὅταν ἔσθωνε μία οικογένεια, ὅχι μόνον τὸ ὄνομα αὐτῆς περιέπιπτεν εἰς λήθην, ἀλλὰ καὶ τῶν θεῶν αἱ τιμαὶ καὶ αἱ πρόσοδοι φυσικῶς ἠλαττοῦντο. Ἐκ τούτου ἐγενήθη καὶ ὁ θεσμὸς

οὗτος, ἕνεκα τούτου δὲ καὶ αἱ υἰοθεσίαι ἦσαν τότε συχνότεραι. Πάντες ὅμως οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἐξηγοῦσι τὴν πρὸς τὰς θυγατέρας ἀστοργίαν· αὕτη ἐξηγεῖται μόνον ἐκ τούτου, ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἀνεπτύχθη τὸ ἔθιμον, ὅπερ μετὰ ταῦτα ἔγεινε νόμος, αἱ γυναῖκες ἐθεωροῦντο ἀποτελοῦσαι μέρος τῆς περιουσίας καὶ ἐκληροδοτοῦντο μετ' αὐτῆς. Ἐὰν ὁ νόμος ἐτίθετο ἐν ἄλλῃ ἐποχῇ, θὰ ἦτο βεβαίως ὀλιγώτερον σκληρὸς. Ἐλησμονήσαμεν ν' ἀναφέρωμεν ἀνωτέρω, ὅτι ὁ νόμος τῆς Γόρτυνος, ὅστις ἐγράφη περὶ τὰ μέσα τοῦ πέμπτου πρὸ Χρ. αἰῶνος, ἐπέτρεψεν εἰς τὴν ἐπικληρον νὰ ἐξαγοράζῃ τὴν ἐλευθερίαν της ἐγκαταλείπουσα εἰς τοὺς συγγενεῖς τοὺς πατρὸς της τὸ ἡμισυ τῆς περιουσίας· διὰ τούτου ἐβελτιώθη ὁπωσοῦν ἡ θέσις της.

(Ἔπεται τὸ τέλος)

X. ΤΕΟΥΝΤΑΣ

ΤΟ ΒΟΤΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχιακῆς πόλεσι τῆς Ἑλλάδος, ταῖς πρωτευούσαις ἀγροτικῶν δήμων, κατὰ Κυριακὴν ἢ ἄλλην τινὰ τῆς ἐβδομάδος ἡμέραν, γίνεται ἀγορά, παζάρι ὡς λέγουσι κοινῶς. Εἶνε δὲ τοῦτο οὐδὲν ἄλλο ἢ συναλλαγή μεταξύ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως καὶ τῶν ἐκ τῶν ἔξω χωρίων κατερχομένων ἀγροτῶν. Ἐν τῇ πόλει ἔχουσιν ἀνάγκην προϊόντων παραγομένων ἐν τοῖς ἀγροῖς, οἱ ἀγρόται ἔχουσιν ἀνάγκην ἀντικειμένων κατασκευαζομένων ἐν τῇ πόλει ἢ εἰσαγομένων ἄλλοθεν.

Ὁ χωρικός φέρει πρὸς πώλησιν ξύλα, δαδίον, βούτυρον, τυρόν, ὄρνιθας, ζῶα, γεννήματα καὶ ἀγοράζει ὄρυζαν, ἄλας, ἐργαλεῖα, σκεύη, ὑφάσματα, κοσμήματα καὶ ὅπλα. Καθ' ὅσον δ' ἡ συκομιδὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἶνε πλουσία, καθ' ὅσον ἢ τῶν ποιμνίων ὑγεία καλή, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἡ ἀγορά καθίσταται ζωηρότερα καὶ τῶν ἐμπορῶν τῆς πόλεως μείζονα τὰ κέρδη.

Κύρια εἰσοδήματα τῶν χωρικῶν εἶνε τὸ περισσεῦον γέννημα, ὅπερ θὰ πωλήσωσι, καὶ ἐκ τοῦ ποιμνίου τὸ μαλλίον, τὸ βούτυρον, δ τυρὸς καὶ τὰ νεογέννητα ἐρίφια καὶ ἀρνία. Αἱ ἀγροτικαὶ οἰκογένειαι πρὸς διατροφήν ἀποθηκεύουσιν εἰς τὰς κουβέλας ἀραβόσιτον ἰδίως, δι' οὗ ζυμοῦται ἡ μωμπότα, ὁ θρεπτικὸς ξανθὸς ἄρτος. Ὁ σῖτος ἅπας ἐκποιεῖται, ἐκτὸς ὀλιγίστου ποσοῦ· ὁ ἐξ αὐτοῦ ἄρτος θεωρεῖται πολυτέλεια ἄσκοπος, καὶ

δὲν ἔχει τὰς θερμοκρασιακὰς καὶ θρεπτικὰς ιδιότητας τῆς *μπομπότας*, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀγροτῶν.

Οὕτως οἰκογένεια χωρική ἐκ πέντε ἐξ μελῶν ἔχει ἀνάγκην, ὅπως ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐτησίαν τροφήν, ἐβδομήκοντα τοῦλάχιστον κοιλῶν ἀραβοσίτου. Καὶ ἂν ἐκ τῶν ἰδίων ἀγρῶν δὲν συγκομίσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ὅπως δῆποτε ὀφείλει νὰ τὸ προμηθευθῇ δι' ἀγορᾶς ἢ δι' ἀνταλλαγῆς· ἤτοι ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ ὅτι κατὰ τὴν προσεχῆ συγκομιδὴν θέλει ἀποδώσῃ πρὸς τὸν ἔμπορον ἢ κτηματίαν, ὅστις ἐδάνεισε τὸν ἀραβοσίτον, ἰσάριθμα κοιλὰ σίτου. Ὁμοιάζει ὁ τρόπος οὗτος τοῦ δανείου ὀλίγον πρὸς τοκογλυφίαν, ἀλλὰ καθιερώθη διὰ τοῦ ἐθίμου καὶ δὲν φαίνεται ἀσύμφορος τοῖς ἀγρόταις. Ἐν τῇ ἐβδομαδιαίᾳ ἀγορᾷ λοιπὸν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἐμπορικῶν πράξεων, γίνονται συνήθως καὶ τοιαῦται συναλλαγαι μετὰ τῶν χωρικῶν καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος σιτημπόρων καὶ τοκογλύφων τῶν πόλεων.

Τοιαύτη τις αἰτία ἔφερε καὶ τὸν Γιαννιὸν Καρανῖκον τὴν πρώτην Κυριακὴν τοῦ Μαΐου εἰς Ἐπρωχώριον. Ὁ ἀραβοσίτος τῆς οἰκογενείας εἶχε τελειώσῃ καὶ ἦτο ἀνάγκη νὰ προμηθευθῶσι πέντ' ἕξ κοιλὰ, ὅπως ἐπαρκέσωσι μέχρι τῆς συγκομιδῆς τῆς κριθῆς καὶ τοῦ σίτου. Ὁ Γιαννιὸς ἐπέλετο ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἵνα λάβῃ δάνειον τὸ ποσὸν τοῦτο παρὰ τοῦ κύρ Παντελάκη, τοῦ γνωστοῦ μνηστῆρος τῆς δημαρχίας.

Ἡ ἐγκυμονοῦσα φορβὰς δὲν ἠδύνατο νὰ κομίσῃ ἐκ τριώρου ἀποστάσεως τόσον φορτίον. Ἐδέησε λοιπὸν νὰ δανεισθῶσι καὶ τὸν ὄνον τοῦ Μπάρμπα Σταμάτη. Καὶ ἵνα μὴ κατέλθωσιν εἰς Ἐπρωχώριον τὰ ζῶα κενά, οὐδενὸς ἄλλου ὑπάρχοντος προϊόντος κατὰ τὸν Μαῖον, ἐφόρτωσαν καυσόξυλα ἐκ τοῦ δάσους.

Ὁ νέος χωρικός ἐν ἑορτασίμῳ περιβολῇ ὠδήγει τὰ ζῶα πεζὸς, ὄρθρου βαθέος ἀναχωρήσας ἐκ τοῦ χωρίου· ἔφερε δὲ καὶ τὸ μακρὸν ἀλθανικὸν ὄπλον ἐπ' ὤμου ἵνα ἐπισκευάσῃ ἐν Ἐπρωχωρίῳ τὰ βεβλαμμένα πυρέκβολα.

Ἐπώλησεν ἐκεῖ ταχέως καὶ εἰς καλὴν τιμὴν—ὀγδοήκοντα λεπτὰ—τὰ καυσόξυλα καὶ δέσας τὰ ζῶα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ κύρ Παντελάκη ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἀγοράν.

Τὰ ἐμπορικὰ καταστήματα ἦσαν ἀνοικτὰ, εἶχον δ' ἐγκαθιδρυθῆ καὶ τινες ὑπαίθριοι μεταπράται, πωληταὶ ὑφασμάτων ἰδίᾳ. Καὶ ἐκυμάτιζον εἰς τὸν ἀέρα ἀνηρητὰ τὰ κίτρινα καὶ ἐρυθρὰ μαντίλια καὶ τὰ πολύχρωμα βαμβακερὰ πανία, προκαλοῦντα τὰ λαίμαργα βλέμματα τῶν κομψευομένων χωρικῶν, αἵτινες ἐβλεπον ἐκεῖ ὑλικὸν ἄφθονον διὰ ποδιάς καὶ σκουφομάντιλα· εἶχον δὲ κατέλθῃ τὴν κυριακὴν ἐκείνην καὶ χωρικοὶ καὶ χωρικοὶ πολλοί.

Διὰ τὰς νεκίδας τῶν χωρικῶν ἢ ὑπερτάτη

τέρψις εἶνε ἢ εἰς τὸ *παζάρι* μετάθασις. Εἶνε τὸ μόνον μέρος, ἐν ᾧ ἐπὶ προφάσει ἀγορᾶς ὑποδημάτων ἢ χρωματιστῶν μαλλίων, δύνανται νὰ ἐπιδείξωσι τὸ λυγηρὸν αὐτῶν παράστημα, ἕξω τῶν στενῶν ὁρίων τοῦ χωρίου των. Καθότι αἱ κόραι εἰς τὰς πανηγύρεις τῶν γειτονικῶν χωρίων, ὅπου συναθροίζονται ἐκ τῶν πέριξ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ ἔγγαμοι γυναῖκες, δὲν μεταβαίνουν κατ' οὐδένα λόγον. Ἐπειτα πᾶσα πόλις ἢ κωμόπολις θεωρεῖται κέντρον ἀνεπτυγμένον καὶ διὰ τῆς μεταβάσεως καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἐπὶ τινὰς ὥρας διαμονῆς λαμβάνει τις οἰοεὶ τὸ βάπτισμα τοῦ πολιτισμοῦ. Ἐναθρόνονται λοιπὸν αἱ νεαραὶ χωρικοὶ ἐπὶ τῇ εἰς Ἐπρωχώριον μεταβάσει καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατόπιν ἀφηγοῦνται εἰς τὰς ἀμαθεῖς ὁμιλήκους τὰ θαυμάσια, ἅτινα εἶδον ἐκεῖ.

Ἐν τῇ πλατείᾳ τὸ πλῆθος συνωστιζέτο καὶ συνεμίγνυτο αἱ γραφικώταται στολαὶ τῶν ἀγροτῶν μετὰ τῶν σοβαρῶν ἐνδυμάτων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως, καὶ παρενετίθεντο ὑψηλοὶ τινες ψωριῶντες πῖλοι μετὰ τῶν ἐρυθρῶν φεσίων καὶ τῶν χιονολευκῶν μαντιλίων. Καὶ ἠκούοντο ἐκεῖ προσφωνήσεις καὶ χαιρετισμοὶ καὶ κραυγαὶ τῶν πολιτῶν συνιστῶντων τὸ ἐμπόρευμα καὶ συζητήσεις περὶ τῆς τιμῆς καὶ ἤχοι χαλκονομισμάτων μετρούμενων ἐν τῇ παλάμῃ καὶ βελασμοὶ δεσμίων προβάτων καὶ γόοι ὀρνίθων ἀνηρητῶν ἀπὸ τῶν ποδῶν.

Ἐκεῖ ἦτο τὸ κυρίως *παζάρι* τῶν χωρικῶν πωλούντων τὰ προϊόντα αὐτῶν, τῶν πλανοδίων μικρεμπόρων, προσπαθούτων νὰ σαγηνεύσωσι τὰ ἀγροτικὰ βαλάντια.

—Χτένια, τσατσάrais, καθρεφτάκια, ξουράφια, βελόνια, σουγιάδες! ἔκραζε κυφὸς νησιώτης περιάγων τὸ ἀπὸ τοῦ τραχήλου αὐτοῦ ἐκκρεμὲς ἐμπορικὸν κατάστημα.

—Δαχτυλίδια, καρφιτσαις, θηλυκωτάρια, γυαλιστάραις! ἐγρύλλιζε σπανὸς ἑβραῖος προτείνων μεγάλην ὑλοσκεπὴ θήκην.

Ὁ Γιαννιὸς δὲν εἶχε σκοπὸν οὔτε ν' ἀγοράσῃ, οὔτε νὰ πωλήσῃ τι. Τὰ ὀγδοήκοντα λεπτὰ, ἅτινα εἰσέπραξεν ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν καυσόξυλων, ἐπήρκεσαν εἰς κέρασμα τι ἐν τῷ καπηλείῳ, εἰς προμήθειαν προσφαγίου τινὸς κατὰ τὴν μεσημβρίαν— ἄρτον εἶχε φέρεῖ μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τοῦ οἴκου ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ ὤμου ἀνηρητῶν τράστῳ. Διῆλθε διὰ τῶν κρεοπωλείων, ἐν οἷς αἱ μυταὶ ἐδόμβουν περὶ τὰ ἀνηρητὰ κρέατα καὶ οἱ κύνες ἔλειχον τὰ σταλάζοντα αἷματα. Ἄνεπνευσε μετ' ὀρέξεως τὴν ταγγὴν ὀσμὴν τῶν ἐπὶ φορητῶν πυράκων τηγανιζομένων ἐν ὑπαίθρῳ ἰχθύων. Καὶ διηυθύνθη εἰς τὸ παρὰ τὸ μέγα δημοτικὸν φρέαρ καπηλείου, ὅπερ ἐτίτλοφορεῖτο πομπῶδως: Κ α φ ε ν ἰ ο ν ὁ τ ρ ο η κ ὸ ς π ὄ λ ε μ ο ς.

Ἦτο χαμηλὸν οἶκημα, σχεδὸν ὑπόγειον. Ἐπὶ τῆς προσόψεως καὶ ὑπὲρ τὴν ταπεινὴν μονόφυλλον θύραν ἦτο ἀναγεγραμμένη ἐπὶ ῥοδοχρόου τοίχου διὰ κυανῶν κακοσχήμεων γραμμῶν ἢ ἐπιγραφῆ, δεξιᾶ δὲ καὶ ἀριστερᾶ τῆς θύρας, εἰς τὰ μεταξύ τῶν παραστάδων ταύτης καὶ τῶν παραθύρων διαστήματα, ζωγραφίαι ἐκφραστικώταται ἠρμήνευον τὴν ἐπιγραφὴν, περιστεῖσαι στυγὰς μορφᾶς ἀνδρεικέλων μάχομένων διὰ πυροβόλων ὄπλων! ...

Διὰ τῆς θύρας καὶ τῶν ἀνοικτῶν παραθύρων ἐφαίνοντο οἱ ἐσωτερικοὶ τοῖχοι τῆδε κακέισε δι' ἐξωγραφημένων χαρτίων πεποικιμένοι, ἐν δὲ τῷ κέντρῳ εἰς τὸ βάθος ὑπὲρ τὸ κυλικεῖον ὠρθούτο λεπρὰ προτομὴ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος. Αἱ ἐντὸς τοῦ καπηλείου πρὸς τὸ βάθος τρεῖς τράπεζαι ἦσαν κατειλημμέναι ὑπὸ χωρικῶν χαρτοπαικτούντων, οἵτινες ὑβρίζοντο καὶ ἐγρονθοκόπουν τὰς σανίδας ἐν μέσῳ νεφῶν καπνοῦ. Τὰς ἄλλας τραπέζας εἶχον στήση ἕξω ὑπὸ τὴν σκιάν δύο συκαμινεῶν καὶ μικρᾶς καναθίννης σκιάδος, ὑπὲρ τὴν ὁποίαν ἐσαλεύοντο τὰ ἄχροα ὑπόλοιπα ἐλληνικῆς σημαίας. Καὶ αἱ ὑπαίθριοι τράπεζαι ἦσαν κατειλημμέναι ὑπὸ πολιτῶν καὶ ἀγροτῶν, οἵτινες ἐφλυάρου, ἔπινον, ἐκάπνιζον καὶ ἐρρόφων ναργιλῆν.

Συγχωρικοὶ τινες ἐκάλεσαν τὸν Γιαννιὸν ἵνα τὸν κεράσωσιν. Ἐσυρεν οὗτος ξύλινον σκαμνίον, παρήγγειλεν ἓνα καφὲν βαρὺν γλυκὸν εἰς τὸν ἀνυπόδητον παιδα τοῦ καπήλου καὶ ἐκάθισε παρὰ τὸν φιλικὸν ὄμιλον.

Σ'

Ἡ χειρόμαντις

Μετ' ὀλίγον ἐφάνθησαν ἐρχόμενοι πρὸς τὸ καφενεῖον τρεῖς προσωπικότητες τοῦ τόπου· ὁ κύριος ἔπαρχος, ὁ κύριος ταμίας καὶ ὁ κύριος ἀνθυπομοίραρχος.

Καὶ ὁ μὲν ἔπαρχος ἐφόρει ψιάθινον πῖλον καστανόχρουν καὶ ἐπενδύτην τεφροποίκιλτον καὶ λευκὸν λαϊμοδέτην μετ' ὀρθῶν περιλαιμίων καὶ πλατυτάτην ρεβινθόχρουν περισκελίδα, ὁ δὲ ταμίας καστόρινον τεφρὸν πῖλον καὶ λιναῖα νεανικά πως ἐνδύματα. Ἦσαν ἀμφότεροι μέσης ἡλικίας· ὁ ταμίας ὑψηλὸς καὶ εὐτραφής, ὁ ἔπαρχος μικρὸς καὶ ἰσχνός. Ὁ ταμίας εἶχε τὸν πώγωνα ἐξυρισμένον καὶ μόνος ὁ μύσταξ μέλας, παχύς, λείος ἐκάλυπτε τὰ χεῖλη καὶ μέρος τῆς σιαγόνος ἔνθεν καὶ ἔνθεν προσκλίνων. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἦσαν μεγάλοι· πλήρης σοβαρᾶς τινος ἀγαθότητος καὶ αἰ ὀφρὺς τοξοειδῶς συνηνοῦντο ὑπὲρ τὴν ῥίνα. Ὁ ἔπαρχος ἐκάλυπτε τοὺς παραβλῶπας ὀφθαλμοὺς διὰ πρασίνων ὕλων καὶ διετήρει πώγωνα βαθέως ψαλιδισμένον, ἐν ᾧ ἐπλεόναζε τὸ ἄλας ἢ τὸ πέπερι. Ἐθεωρεῖτο μικρὸς

ραδιοῦργος καὶ κουτοπόνηρος, ἐνῷ ὁ ταμίας ἐχαιρε φήμεν ἀύστηροῦ ἐν τῷ καθήκοντι καὶ ἐν γένει ἐντίμου καὶ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὑπαλλήλων ἐβάδιζεν ὡς ὄρνις ἰνδικῆ προβάλλων εὐρείαν γαστέρα ὁ ἀνθυπομοίραρχος. Ἡ στολὴ αὐτοῦ ἦν ἀνοικτὴ ἀπὸ τοῦ λαίμου μέχρι τῆς ὀσφύος καὶ ἐφαίνετο ἀκόσμως τὸ στέρνον τοῦ ὑποκαμίσου καὶ τὰ κομβία τοῦ ὑπενδύτου. Ἡ λευκὴ περισκελὶς εἶχεν ὀλισθήση κάτω τῆς ζώνης καὶ ἀπέληγε πλατεῖα ἐπὶ τῶν χονδρῶν ὑποδημάτων καὶ τῶν περυσιτήρων. Τὸ ξίφος, ἐπὶ τῶν ἀσπρορούχων ἐζωσμένον, ἐσύρετο κατὰ γῆς. Τὸ πηλίκιον ἐστερευότο διὰ τοῦ ὑπογναθίου ἐπὶ τὴν κορυφὴν τῆς κεκαρμένης σφαιροειδοῦς κεφαλῆς· ἢ δεξιᾶ χεὶρ ἐκράτει μέλαν βούνευρον. Ὁφθαλμοὶ δυσαναλόγως μικροὶ κίτρινοι, ἀνευ βλεφαρῶν, ὡς οἱ τοῦ χοίρου, μύσταξ πυρρὸς ἐκ τοῦ οἴνου ὑπερηφάνως ἠνωρθωμένος, ῥίς σιμὴ, παρειαὶ πλαδαραὶ, μέτωπον ἐρρυτιδωμένον, ὀφρὺς ἀραιαὶ συνεπλήρουν τὸ ἄχαρι ἐξωτερικὸν τοῦ ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς. Οὐδόλως ἡγάπατο ἐν τῷ τόπῳ· ἐλέγετο βίαιος, σκληρός, ἀδικος, πολλῶν δ' ἐντίμων πολιτῶν αἱ ῥάχαις εἶχον δοκιμάση ἀνευ αἰτίας τὸ βαρὺ βούνευρον αὐτοῦ, ἀλλὰ διετηρεῖτο μεθ' ὅλα ταῦτα ἐν τῇ στρατιωτικῇ διοικήσει τῆς φιλησυχωτάτης τῶν ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν, χάρις εἰς τὴν προστασίαν τοῦ ὑπουργικοῦ βουλευτοῦ, ὀφείλοντος τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ εἰς πιέσεις καὶ καλπονοθεύσεις, ὧν πρωτουργὸς ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ τῆς τάξεως καὶ τοῦ νόμου φρουρός.

Ἐπὶ τῇ προσελεύσει τῶν ἀρχῶν τοῦ τόπου οἱ μὲν ἰστάμενοι παρεμέρισαν, οἱ δὲ καθήμενοι ἠγέρθησαν καὶ ἐχαιρέτισαν· καὶ ὁ ὑπηρετῶν παῖς ἔσπευσε νὰ καθάριση διὰ τῆς ποδιᾶς τὴν τράπεζαν, ἣν κατέλιπον ἐλευθέραν ἐκ σεβασμοῦ οἱ καθήμενοι χωρικοὶ.

— Τρεῖς καφέδες βαρεῖς· δύο γλυκεῖς, ἓνας μέτριος, καὶ ἓνα ναργιλὲ γιανθόσικον, εἶπεν ὁ ταμίας συμβουλευθεὶς καὶ τοὺς συντρόφους του. Ἀπὸ τῆς θέσεως ἐν ἣ ἐκάθηντο ἐφαίνοντο οἱ ἐν τῇ πλατεῖᾳ περιφερόμενοι, διέβκινον δὲ πρὸ αὐτῶν οἱ μεταβαίνοντες ἐκεῖσε καὶ δὲν ἦσαν σπάνια μεταξὺ τῶν διαβατῶν αἱ νέαι χωρικαί.

Ὁ κύριος ἀνθυπομοίραρχος, ὅστις ἔτρεφε στοργὴν ἀληθοῦς ἰππότου πρὸς τὸ ὠραῖον φύλον, κατεμέτρει διὰ θραυστάτου βλέμματος τὰς εὐμελεῖς ἀγρότιδας καὶ ἀνεκοῖνον ἐκάστοτε πρὸς τὸν παρακαθήμενον ἔπαρχον χαμηλῇ τῇ φωνῇ τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Καὶ ὁ ἔπαρχος ἔδακνε τὸν μύστακα καὶ ἔστρεφε τὴν διοπτροφόρον ῥίνα δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ, ὡσεὶ ὀρεκτικὸν τι ὄσφραινετο.

Δις δὲ ἢ τρίς ἐπὶ τῇ διαβάσει εὐσταλοῦς χωρικῆς ἐκ τοῦ ἐπὶ καλλονῇ ὀνομαστοῦ χωρίου Γαλιτσάδων, ὁ ἀξιωματικὸς ἐξήγγειλε μεγαλο-

φώνως ἀκόσμους ἐκφράσεις, ἃς ἐπεκρότησαν δι' ἡχηρῶν καυχασμῶν οἱ παριστάμενοι ἀγρόται.

Ὁ ταμίας ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα ἀθηναϊκὴν καὶ ἐρόφα τὸν ναργιλὲν του. Κατὰ τὸ φαινόμενον οὐδόλως προσεῖχεν εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀνθυπομοίραρχου, ἀλλ' ἐμόρφαζε συνεχῶς μετὰ προφανοῦς δυσαρεσκείας.

— Τοῦ διαβόλου τὴν κατσιβέλλα, εἶπεν ὁ ἀνθυπομοίραρχος κλίνων δεξιᾶ καὶ ἀριστερᾶ τὴν κεφαλὴν, ἵνα διακρίνη πέραν μεταξύ τοῦ πλήθους, πάλι μοῦ κουβαλήθηκε σήμερα μὲ τὰ κόσκινά της.

— Μήπως εἶνε μὴ μόνον! ἐγὼ βλέπω κάθε κυριακὴ πέντ' ἔξη ποῦ φέρουν γύρας, ὑπέλαβεν ὁ ἑπαρχος.

— Μὰ μὴ εἶνε ποῦ ἀξίζει· ἢ ἄλλαις ὄλαις εἶνε κουρούσαις. Σοῦχει κάτι μάτια ποῦ τρυποῦν τὴν πέτρα. Πρώτη Τσιγγάνα ποῦ ἔχω ἰδῆ γαλανομαμάτα...

Ὁ Γιαννιός, ὅστις δὲν ἐκάθητο μακρὰν, ἀνεσκήρτησεν ἐπὶ τοῖς λόγοις τοῦ στρατιωτικοῦ.

— Μελαγχρινὴ καὶ γαλανομαμάτα, σὰν διάβολος θεὸς νᾶνε! ἐφώνησεν ὁ ἑπαρχος.

— Τώρα βλέπεις τί εἶνε. Γιάννη, κράξε μοῦ ἓνα χωροφύλακα!

Ὁ παῖς ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν· ὁ χωροφύλαξ προσήλθε καὶ ἔστη εἰς προσοχὴν.

— Χαλμοῦκο, σύρε, φέρε μοῦ τὴ Τσιγγάνα μὲ τὰ κόσκινα ποῦ εἶνε ἐκεῖ κοντὰ 'ς τὸ πηγάδι.

— Ἡ Διαβολόσπιθα, ἢ τσοῦπα τοῦ Γυφτοκάβουρα! εἰπέ τις τῶν χωρικῶν ἀναγνωρίσας τὴν Ἀθιγγανίδα ἣτις ἤρχετο διστάζουσα, πεφοβισμένη ἐπὶ τῇ προσκλήσει τοῦ ἀνθυπομοίραρχου. Ἡ καρδιά τοῦ Γιαννιοῦ ἔπαλλεν ὡς ἡ τοῦ λαγοῦ, κρῦος ἰδρῶς περιέριε τὴν ῥάχιν του. Τρία βήματα μακρὰν αὐτοῦ ἴστατο ἐκείνη, ἣτις ἐλησμόνησε τοὺς ὄφεις ἐν τῇ καλύβῃ, ἐκείνη ἣτις τὸν ἐβάσκανεν ἐν τῇ πανηγύρει.

Ἦτο πολὺ κοσμιώτερον ἐνδεδυμένη νῦν ἢ κατὰ τὴν πρώτην νύκτα. Ἐφόρει ἐσθῆτα ἐκ πανίου πρασινοστίκτου καὶ ἀμπεχώνιον κεραμόχρουν κακῶς ἡρμωσμένα ἐπὶ τοῦ εὐθέος σώματος αὐτῆς, προδήλως ξένα. Καὶ πράγματι εἶχε λάβῃ ταῦτα παρὰ τινος ὑπηρετρίας ἐν Ἐηρωχωρίῳ ἐπ' ἀνταλλαγῇ τριῶν κοσκίνων, οὕτω τριμμένα καὶ παλαιά. Τὴν μαῦρην κόμην εἶχε δεδεμένην διὰ καινουργοῦς κιτρίνου μαντιλίου, περὶ τοὺς βραχίονας ἔφερε ψέλλια ἐκ πολυχρῶμων χανδρῶν· ἐβάδιζεν ἀνυπόδητος.

— Ἐλα δά, μωρὴ Τσιγγάνα, καὶ δὲν θὰ σὲ κρεμάσωμε! εἶπεν ὁ ἀνθυπομοίραρχος μειλίχως, ὅπως ἐνθαρρύνῃ τὴν κόρην. Μετὰ μικρὸν δὲ προσέθηκε μειδιῶν·

— Κάτι πολὺ συμμαζωμένη μοῦ εἶσαι; μὴν ἔχεις κἀνὴ τίποτε βρωμοδουλιᾶς, τίποτε μα-

γικὰ ξελογιάσματα;.. Μὴ χῶρισε κανένα νδρόνο μὲ τῆς διαβολιαῖς σου;

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐκ τοῦ τρόπου τοῦ ἀξιωματικοῦ ἀναλαβούσα θάρρος ἀνήγειρε τὸ βλέμμα καὶ ἔστρεψεν αὐτὸ περίξ· εἶδε τὸν Γιαννιὸν καὶ ἐφάνη ὅτι τὸν ἀνεγνώρισε.

— Δὲν ξέρω τίποτε διαβολιαῖς, κύρ μοίραρχε, εἶπε διὰ φωνῆς, ἣτις ἤχει παραδόξως πως ὀξεία, ἐνοχλητικὴ εἰς τὰ ὦτα.

— Καὶ τί κάνεις ποῦ γυρίζεις ἐδῶ κάθε Κυριακὴ; ἠρώτησεν ὁ ἑπαρχος ξύων τὸ γένειον.

— Κόσκινα πουλῶ, ἀφεντικό.

— Ἐέρεις νὰ πῆς τὴ μοῖρα;

Ἡ Ἀθιγγανὶς ἐδίστασεν.

— Ἐλα καὶ μὴ δειλιάζῃς· 'πές τοῦ κυρίου ἐπάρχου ποῦ σ' ἐρωτᾷ.

— Σὰν πως ξέρω κάτι νὰ διαβάσω 'ς τὸ χέρι...

Ὁ ἑπαρχος ἔτεινε δεκάλεπτον πρὸς τὴν μάντιδα. Ἐλάβεν αὕτη τὸ χαλκονόμισμα καὶ ἐρριψεν αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ. Ἀπέθηκε τὰ κόσκινα κατὰ γῆς καὶ ἦλθεν ἐγγύτατα τοῦ ἐπάρχου, ἵνα ἐρευνήσῃ τὰς γραμμὰς τῆς παλάμης, ἣν ἠπλωσεν ἐκείνος ἀνοικτήν. Ὁ ταμίας ἀφῆκε τὴν ἐφημερίδα μειδιῶν, οἱ παρεστῶτες ἔτεινον περιέργως τὸ οὖς. Ὁ δὲ ἑπαρχος, ὅστις οὐδόλως ἐπίστευεν εἰς τὰς μαντείας τῶν Ἀθιγγανίδων, προσεποιεῖτο δὲ τὸν εὐπίστον, ἵνα ἐν ἀνέσει περιεργάζεται τὴν πρὸς αὐτὸν κεκλιμένην μορφὴν τῆς εὐμόρφου χειρομάντιδος, ἐψιθύριζε πρὸς τὸν μοίραρχον·

— Τί μάτια καὶ τί δόντια! ἀλήθεια δὲν εἶδα ὁμορφότερη Τσιγγάνα.

Καὶ ἐκείνη ἤκουε ταῦτα βεβαίως καὶ διέστελλε μειδιῶσα τὰ βυσσινόχροα στενά χεῖλη.

— Λοιπὸν; ἠρώτησεν ἀνυπομονῶν ὁ ἀνθυπομοίραρχος.

— Καλὴ καὶ ἄξια μοῖρα, εἶπεν αὕτη μὴ ἀποσπῶσα τὸ βλέμμα ἀπὸ τῆς παλάμης.

— Ἄλλο;

— Γλήγορα θὰ λάβῃ καλὸ μῆνυμα.

— Θὰ πάρῃ θέσι μεγαλύτερη;

— Ὅχι... θὰ ἀρραβωνιασθῇ...

Ὅλοι ἐκάγχασαν· ὁ ἑπαρχος δυσηρεστήθη καὶ κατεβίβασε τὴν χεῖρα.

— Δὲν χρειάζεται πλεῖα, εἶπεν ἡ Ἀθιγγανὶς πονηρῶς μειδιῶσα, ὅτι ἦτον νὰ ἰδῶ τὸ εἶδα.

— Καὶ τί εἶδες, μωρὴ; ἠρώτησεν ὀργίλως ἐκείνος.

— Ἡ νύφη εἶνε ὁμορφή σὰν τὸ κρῦο νερὸ καὶ ξανθὴ σὰν τὸ καλαμπόκι.

— Ἐχει προῖκα; ἠρώτησεν ὁ ταμίας, ὃν ἔτερπεν ἡ αὐξούσα ὀργὴ τοῦ διοικητικοῦ ὑπαλλήλου.

— Κάτι κτηματάκια καὶ λίγα μετρητά.

— Καὶ πότε θὰ γείνουν οἱ γάμοι;

— Δὲν θὰ γενοῦν ποτές .

— Τί λές ;

— Θὰ χαλάσῃ ὁ ἀρραβῶνας !

Ἡ ὀργή τοῦ ἐπαρχοῦ δὲν εἶχεν ὄρια πλέον· ἐδίωξε δι' ὕβρεων τὴν Ἀθιγγανίδα καὶ ἔστρεψε τὰ πράσινα διοπτρα κύκλω μετὰ νευρικῆς ταραχῆς. Ὁ ἀνθυπομοίραρχος ἐγάλα κρατῶν τὴν τρέμουσαν κοιλιάν του· ὁ ταμίας ἔλεγε χαιρεκακῶν·

— Ἦθελές τα κ' ἐπαθές τα .

Οἱ χωρικοὶ ἐψιθύριζον μεταξύ των·

— Τί Διαβολόσπιθα ! ὄνομα καὶ πᾶμμα.

Καλὴ τὴν ἐφκίασε τοῦ κύρ ἐπαρχοῦ.

Μόνος ὁ Γιαννιὸς σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἔφερε κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ στόμα τὸ κυμβίον τοῦ καφέ λησμονηθέν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφ' ὅσον ἡ Ἀθιγγανίς ἦτο ἐκεῖ.

Ζ'

Καθ' ὁδόν.

Δύο ὥρας πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου ὁ Γιαννιὸς ἐφόρτωσεν ἐπὶ τῶν ζώων τοὺς τέσσαρας σάκκους τοῦ ἀραβοσίτου, ἐπὶ τὸ τελευταῖον ποτήριον βρακῆς, ἀποχαιρετίζων τὸν κύρ Παντελάκη, ὃν νύχθη μετὰ τὸ καλὸν νὰ ἰδῆ καὶ δῆμαρχον, καὶ ἔλαβε τὴν πρὸς τὸ χωρίον ἄγουσαν.

Τὴν Ἀθιγγανίδα δὲν ἐπανείδε μετὰ τὴν σκηρὴν τοῦ καφενείου. Περιῆλθε τὴν ἀγοράν, τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς στενωποὺς ἐπὶ τοῦ Ἡεροχωρίου συρόμενος ὑπὸ ἀκαταμαχῆτου ἐπιθυμίας νὰ συναντήσῃ αὐτὴν ἐκ νέου—ἀλλ' εἰς μάτην. Καὶ ἴσως διὰ τοῦτο ἡ ὄψις του ἦτο κατηφής καὶ ἡ βαρυθυμία του δις καὶ τρις ἐξεδηλώθη δι' ἀνηλεῶν βραδισμῶν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων τῶν φορητῶν.

Ἡ ἐκ Ἡεροχωρίου πρὸς τὰ περὶ τὸ Ἀρτεμισιον χωρία ὁδὸς εἶνε εὐβάτος κατὰ τὸ θέρος, ἀμαξιτός δὲ ἐκ φύσεως, ἐφ' ὅσον διασχίζει τὸν Κάμπον τοῦ Ἡεροχωρίου, τὴν ἀμυώδη κοίτην τοῦ Ἡεροποτάμου καὶ τὰς ἀδένδρους γαίας τῆς Βυστρίτσας. Ἐκεῖθεν ἐκτείνεται ἤττον ὀμαλῆ, ἀλλὰ γραφικωτάτη τὴν θέαν μετὰ τὸν δασυδῶν γηλόφων· ἔρπει ὑπὸ τὴν σκιάν κισσοστεφῶν πευκῶν, διολισθαίνει πρὸς χλοεράς κοιλάδας, ἀναρριχᾶται ἐπ' αὐχμηρὰς κλιτύας καὶ διαπερᾶ δαρνοστόλιστα ρυάκια. Χωρικοὶ τινες κατορθοῦσι καὶ ἀπὸ χωρίων ἀπωτάτων νὰ ὀδηγήσωσι διὰ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἐπὶ ἀραμπάδων, ἤτοι μικρῶν ἀμαξίων ὑπὸ βοῶν συρομένων, βαρέα ξύλα τοῦ δάσους. Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε καὶ σπάνιον καὶ δυσχερέστατον. Οὐδὲν ἤττον ἀποδεικνύει ὅτι ἐπὶ τοῦ ἡμέρου ἐκείνου ἐδάφους τῆς περικαλλεστάτης τῶν Εὐβοϊκῶν ἐπαρχιῶν ἡδύνατο εὐχερῶς νὰ χαραχθῇ ὁδὸς ἀμαξιτός, ἐνοῦσα τὸ πρὸς βορρᾶν χωρίον μετὰ τῆς πρωτευούσης κωμολέως.

Βεβαίως δ' οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων

ἔχουσι πλήρες δικαίωμα ν' ἀπαιτήσωσι τὴν μικρὰν χάριν παρὰ τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, πρὸς ἣν παρέχουσι ἄνευ γογγυσμῶν, ἄνευ καθυστερήσεων καὶ φόρον αἵματος καὶ φόρους ἄλλους παντοειδεῖς. Ἐχουσι πλήρες τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσωσι τὴν μικρὰν ταύτην χάριν αὐτοὶ οἱ εἰρηνικώτατοι τῶν Ἑλλήνων, οἱ διοικούμενοι ὑπὸ πεντάδος γηραιῶν χωροφυλάκων καὶ ἤμιστα ἐπασχολοῦντες τὴν ποιικίην δικαιοσύνην.

Ἄλλ' ἴσως ἴσως, διότι δὲν θορυβοῦσιν ἐν πολιτικαῖς διαμάχαις, διότι δὲν ἀναγράφονται ἐν τῷ τόπῳ οἱ διάσημοι λησταὶ καὶ φονεῖς, δι' αὐτὸ τοῦτο μένουσι λησμονημένοι ἐκεῖ εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, μόνην προστασίαν εὐρίσκοντες ἐν τῇ φιλοστοργωτάτῃ φύσει τοῦ τόπου, μόνην χαρὰν ἐν τῇ ἀπαραμίλλῳ καλλονῇ αὐτῆς.

Ἡ μικρὰ αὐτὴ χλοερά γωνία, ἡ φιλαρέσκως κατοπτρίζουσα τὰς σμαραγδίνους ὄχθας αὐτῆς ἐν τῷ σαμφερίνῳ πελάγει, ἔστω ὑπόδειγμα ἄξιον μιμήσεως. Οἱ χρόνοι τοῦ νομαδικοῦ καὶ ἀέργου βίου παρῆλθον, τὸ δικαίον τοῦ ἰσχυροτέρου ἰσοπεδώθη ὑπὸ τοῦ νόμου. Σήμερον ὄπλα τιμῆς καὶ ἀσφαλοῦς νίκης ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἀγῶνι τῶν ἐθνῶν εἶνε οὐχὶ ὁ παιὰν καὶ ἡ μάχαιρα, ἀλλ' ἡ σιγὴ καὶ τὸ ἄροτρον. Τὴν δάφνην τῆς δόξης δρέπει ὁ στεφθεὶς πρῶτον διὰ τῆς ἐλαίας τῆς εἰρήνης. Μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους ἀγρότας τοῦ Ἀρτεμισίου· σιγήσωμεν καὶ ἐργασθῶμεν. Οὐχὶ τεττίγων ἀλλὰ μυρμηκῶν δεῖται ἡ πατρίς ἡμῶν...

Ἄλλ' ἐνῷ τοιαύτας μοὶ παρέχει σκέψεις ἡ ἀνάμνησις τῆς ὀφιοειδοῦς ὁδοῦ, ἣν πεζὸς καὶ ἐφιππος τοσάκις διῆλθον, ὁ χωρικός ὀδηγεῖ τὰ φορητὰ ἐπιταχύνων ὅσον δύναται διὰ τοῦ βραβδίου, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ διὰ τοῦ κοπάνου τοῦ ὄπλου, τὸν δρόμον αὐτῶν, καὶ ἴσως ἴσως δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ προσθάσωμεν πλέον αὐτόν, ἂν δὲν ἠναγκάζετο νὰ σταθῇ παρὰ τὴν βρύσιν ὑπὸ τὸ ἐκ πλατάνου μικρὸν καὶ μοναδικὸν ἄλσος τῆς Βυστρίτσας. Ἡ ἡμέρα ἦτο θερμὴ καὶ τὰ ζῶα εἶχον διψήσῃ ἐκ τοῦ γοργοῦ δρόμου. Ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τοῦ ὕδατος, οὐ τὴν θέσιν κάλλιστα ἐγνώριζον, ἐλόξευσαν μικρὸν τῆς ὁδοῦ πρὸς ἀριστερὰ πλαταγοῦντα τὰ πέταλα ἐπὶ τῆς βορβορώδους γῆς καὶ ἐβύθισαν μετὰ ροχασμοῦ ἀπολαύσεως τὰ ῥύγχη αὐτῶν εἰς τὴν λαξευτὴν ὑδροδόχην. Ὁ χωρικός οὐχὶ μετὰ δυσαρρεσκείας ἀνέκοψε τὸ βῆμα. Ὑπὸ τὰς πλατάνους ὁ ἀήρ ἦτο ὑγρὸς καὶ δροσερὸς καὶ αἱ ἐπὶ τῶν περίεβάτων ἀνερριχθέναι λευκανθεῖς ἀγραμπέλαι ἐπλήρουν αὐτόν μελιτώδους, ἡδυπαθεστάτης εὐωδίας.

— Ὠρα καλὴ, Γιαννιέ ! προσεφώνησεν αἰφνης φωνὴ γνωστὴ ἀπὸ τῆς κρήνης.

— Ὠρα καλὴ, Γυφτοκάθουρα, ἀπεκρίνατο

ὁ χωρικός οὐχὶ ἄνευ ταραχῆς τινος, διότι εἶχεν ἴδῃ καὶ τὴν κόρην παρὰ τῷ πατρὶ βοηθοῦσαν εἰς τὴν ἐπίσαξιν τοῦ ὄνου.

— Γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλὸ τὰ πᾶς τὰ φορτώματα;

— Γιὰ τὸ σπίτι· λίγο καλαμποκί μᾶς ἔλειψε καὶ πήραμ' ἀπ' τὸ Ξηροχώρι. Καὶ τοῦ λόγου σου;

— Γιὰ τὴν Τσαπουρνιά. Καρτέρα νὰ σφύξω τὴν ὕγλα τῆς γομάρας καὶ τραβάμε ἀντάμα τὸ δρόμο· μὲ τὴν κουβέντα πάει κανεὶς ἔς τὴν Πόλι χωρὶς νὰ τὸ ἴνοιωσῃ.

Ὁ ποιμὴν δὲν ἤκουσε δυσaréστως τὴν πρότασιν τοῦ μονοφθάλμου. Παρεῖχετο οὕτως ἡ εὐκαιρία νὰ προσεγγίσῃ τὴν Ἀθιγγανίδα καὶ νὰ γνωρίσῃ αὐτὴν ἐκ τοῦ σύνεγγυς. Ἦδη ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ καφενείου εἶχεν ἀναθαρρήσῃ σχεδὸν μετ' αἰσχύνης ἀνεκάλει νῦν εἰς τὴν μνήμην τοὺς φόβους, οὓς εἶχεν ἐμπνεύσῃ αὐτῷ ἡ εὐμορφος κοσκινόπωλις. Βαδίζων δεξιᾷ τοῦ Ἀθιγγάνου καὶ συνομιλῶν μετ' αὐτοῦ, οὐχὶ ἄπαξ προσέβλεψε τὴν μορφήν αὐτῆς καὶ συνήτησε τὸ βλέμμα καὶ δὲν εὔρεν ἐν τῇ γαλανῇ μαρμαρυγῇ αὐτοῦ οὐδὲ διαβολικόν τι, οὐδὲ βάσκανον.

— Ὅσο θυμάμαι κ' ἐκείνη τὴ νυχτιᾶ! ἔλεγεν ὁ Ἀθιγγανὸς καμμῶν κατὰ τὸ σύνθημα τὸν μόνον ὀφθαλμὸν καὶ διὰ νευρικῆς συσπάσεως τοῦ στόματός ἐπιδεικνύων τὸν δεξιὸν κυνόδοντα. Ἄν δὲ σ' ἔστειλε ὁ Θεός, δὲν ξεύρω τί θὰ γινόμεσταν· τὸ κορίτσι θεὸ νὰ ἦταν ταξιδευμένον ἔς τὸν ἄλλο κόσμον... Ἐνῶ ὁ πατὴρ ἐπρόφερε τοὺς λόγους τούτους, ἡ κόρη ἠτένιζε τὸν νέον χωρικὸν διὰ βλέμματός ἐκφράζοντος ἄφατόν τινα εὐγνωμοσύνην. Τοῦτο ἔτι μᾶλλον ἐνεθάρρυνε τὸν Γιαννιὸν· ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὴν πλαγίως τὸν λόγον.

— Καλὰ ὅμως μοῦ ἔξεπλέρωσε τὴ χάρι ἡ κυρὰ ἀπὸ καὶ! εἶπε μειδιῶν.

— Τί σοῦκανα; τίποτε ζημιᾶ; ἠρώτησε μετὰ τινος ζωηρότητος ἐκπλαγεῖσα ἐκείνη.

— Μοῦκανες ζημιᾶ; μοῦκοφες τὸ αἶμα μὲ τὸ σακκί π' ἀστόχησες!...

— Ὅ τὸ καλύβι τᾶστόχησα τὸ σακκί; ἐφώνησε μετ' ἀπελπισίας συμπλέκουσα τὰς χεῖρας. Κ' ἐγὼ ἔλεγα πῶς μοῦπεσε ἔς τὸ δρόμο. Τὸ λοιπόν;...

Ὁ Γιαννιὸς τότε μετὰ πλήρους ἀφελείας ἀφηγήθη τὸν τρόπον του ἐπὶ τῇ θεᾷ τοῦ κινουμένου σακκίου, τὴν ἔφοδον καὶ τὴν φυγὴν τοῦ κυνός· τὴν ἀπὸ τοῦ σχισθέντος πανίου ἔξοδον τῶν ὄφρων.

Τὸ διάφορον τῶν συνοδῶν αὐτοῦ ἐπετείνετο βαθμηδὸν· ἀνέκοψαν τὸ βῆμα ἀκρωμένοι καὶ ἀφῆκαν ἐμπρὸς μόνον τὰ φορτηγά.

— Καὶ ὅταν εἶδες τὰ φειδία; ἠρώτησεν ἡ Ἀθιγγανίς.

— Σὰν εἶδα πῶς δὲν ἦτον τελώνια μὲς ἔς τὸ

σακκί, παρὰ δεινδρογαλαιῖς καὶ ἀστρίταις, ἔβγανα τὸ γιαταγάνι, χύθηκα ἀπάνω καὶ τὰ πελέκησα. Δὲν εἶχα κανένα κοπέλι, προσέθηκε καγγιάζων, νὰ σ' τὰ στείλω νὰ φιάσῃς γιὰχνι.

Ἡ κόρη ἐφάνη εὐχαριστηθεῖσα ἐκ τῆς τολμηρᾶς πράξεως τοῦ νεανίου· ἀνεμέτρησε διὰ τοῦ βλέμματός τὸ εὐμελὲς αὐτοῦ ἀνάστημα καὶ προέβαλε μειδιῶσα μεταξὺ τῶν λευκῶν ὀδόντων τὴν μικρὰν αὐτῆς γλῶσσαν.

— Τὰ κακόμοιρα; εἶπεν εἰτα σοβαρῶς.

— Μὰ δὲν μοῦ λές, τί διάβολο τὰ κουβαλοῦσες μαζί, σὰν προικιά; Μάγια κανεὶς μὲ δαῦτα ἢ διαβολικαίς;

Ἡ Ἀθιγγανίς ἐγέλασεν ἠχηρῶς· ὁ πατὴρ εἶχε προβῆ βήματά τινα ὅπως ἀνορθώσῃ τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ κλίνον φορτίον τῆς ὄνου καὶ ὁ χωρικός ἐβάδιζεν ἤδη παρὰ τὸ πλευρὸν αὐτῆς.

— Τί μὲ θαρρεῖς καὶ σύ; Διαβολόσπιθα ὅπως μ' ἐβαφτίσανε ἄνω ἔς τὰ χωριά; Μακάρι νὰ ἤμouνα, προσέθηκε μελαγχολικῶς κινουσα τὴν κεφαλὴν, δὲν θᾶχα τέτοια καταντιᾶ. Καὶ ἔτυψε διὰ τῆς παλάμης τὴν ἐσθῆτα κατὰ τὸν μηρὸν.

Αἱ ιδέαι καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ ποιμένου ἀνεστράφησαν διὰ μιᾶς ὡς τὸ ἰστιὸν ἐλικροδρομύσης λέμβου. Οἱ φαντασιώδεις φόβοι, ἡ πρὸς τὴν ὑποτιθεμένην γόησσαν ἀπέχθεια, μετεβάλλοντο νῦν εἰς συμπάθειαν πρὸς τὴν χαρίεσσαν ἀλλὰ πτωχὴν καὶ πλάνητα κόρην.

— Μὰ τὸ λοιπὸν τί τᾶθελες τὰ φειδία ἔς τὸ σακκί;

— Ἐέρω ἀπ' τὴ μάνα μου τὸ φειδόχορτο, ποῦ τρῶς καὶ δὲν σὲ φαρμακεύει τοῦ φειδιοῦ τὸ δάγκημα. Δίνω ἀπ' τὸ χορτάρι ἔς τοὺς χωρικανοὺς καὶ τοὺς γλυτώνω ἀπ' τὰ φειδία μαζί. Τὰ πιάνω ἔς τὰ χέρια μου, τάφινω καὶ μοῦ δαγκῶνουν τὰ κρέατα χωρὶς κανένα φόβο, γιατί ἔχω φάη πρῶτα ἐγὼ τὸ φειδόχορτο.

Καὶ λέγουσα ταῦτα ἐχειρονομεῖ ζωηρῶς, ὡς ἂν ἀληθῶς περιέπλεκε τοὺς ὄφεις περὶ τοὺς βραχίονας αὐτῆς. Ὁ δὲ χωρικός ἐρρίγει τὸ ἀκούσιον ἐκεῖνο βίγημα, ὅπερ φέρει εἰς πάντα καὶ μόνη ἡ ιδέα τῆς πρὸς ἐρπετὸν ἐπαφῆς. Ἄλλ' ἡ ἐξήγησις τῆς κόρης ἦτο φυσικωτάτη· πολλάκις εἶχεν ἀκούσει περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ φειδοχορτοῦ. Ἄν δὲ ἡ Ἀθιγγανίς ἐγνωρίζεν αὐτὸ ἐκ μητρικῆς διδασχῆς, δὲν ἐσήμαινε τοῦτο ὅτι ἦτο μάγισσα καὶ μύστις τῶν διαβολικῶν τεχνῶν.

— Δὲν ἔρχεσαι καμμιὰ μέρα ἴσα ἄπάνω κατὰ τὴν Τζαπουρνιά, πρὶν μ' πῆτε ἔς τὸ θέρος; εἶπεν ὁ Ἀθιγγανός, ἐνῶ ἀνήρχοντο τὸν πρὸς τὸν Ἅγιον Γεώργιον ἀνήφορον.

— Σὰν ἀδειάζω...

— Νὰ ἰδῆς πῶς τὸ βόλεψα τὸ καλύβι τοῦ Καραμπέλα, προσέθηκε μετὰ τινος φιλαρεσκείας

ὁ Γυφτοκάβουρας. Ἐχω καὶ κρασί ἀγριοβοτανίτικο π' ἀνασταίνει νεκρό...

— Καὶ πεθαίνει ζωντανό, συνεπλήρωσεν ὁ χωρικός καγγάζων ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ ἐτοιμότητι. Ἄς εἶνε θεὸς νάρθω ὄχι τόσο γιὰ τὸ κρασί, ὅσο γιὰ δουλεία. Θέλει ὁ Φωκίονας ἓνα τσικοῦρι ἄν τοῦ ἑξαδέλφου μου τοῦ Χρήστου θὰ τὸ φέρω γιὰ μόστρα.

Μετ' ὀλίγον συνήντησαν μεγάλην συνοδίαν χωρικῶν ἐκ Καστριῦ, Γερακιοῦ καὶ ἄλλων χωριῶν καὶ ἀνεμίχθησαν μετ' αὐτῶν. Μόνον ὅταν εἰσῆλθον εἰς τὰ σύνορα τοῦ χωρίου Γουβῶν ὁ Γιαννιὸς κατὰ μικρὸν ἀποχωρισθεὶς τῶν ἄλλων κατώρθωσε νὰ πλησιάσῃ ἐκ νέου τὴν Ἀθιγγανίδα.

— Ἦσανε ἔς τὸ πανηγύρι τοῦ Ἀγριοβοτανιοῦ;

Τὸν ἠτένισεν ἔκπληκτος ἐκείνη.

— Σάν πως δὲν μὲ εἶδες κ' ἄρωτᾶς;

— Πότε;

— Ὅταν χόρευες κ' ὄλοι καμαρόναν τὴν λεβεντιά σου καὶ τὴ τέχνη σου... Δὲν γύρισες τὰ μάτια σου καταπάνω μου; Καὶ...

— Καὶ ὕστερα σωριάσθηκα κάτω! Ἄς ἦσαι καλὰ ποῦ μὲ μάτιασες.

Ἐγέλασεν:

— Ἐγὼ σὲ μάτιασα; Μηδὲ σμιχτοφρύδα εἶμαι, μηδὲ τετραδογεννημένη.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ἡ ΕΝ ΚΟΡΣΙΚῆ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΠΟΙΚΙΑ

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

I'.

ΤΟ ΧΩΡΙΟΝ ΤΩΝ ΚΑΡΥΩΝ ΚΑΙ Ἡ ΕΚΕΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ.

Ὁ κόμης Μαρβεῦφ (Louis-Charles-René, comte de Marbeuf) γεννηθεὶς ἐν Rennes τῆς Γαλλίας τῷ 1712 καὶ ἀποθανὼν ἐν Βαστίᾳ τῆς Κορσικῆς τῷ 1786, ἀνηγορεύθη ἀρχιστράτηγος ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ τῷ 1762, καὶ δύο ἔτη μετὰ ταῦτα ἀπεστάλη εἰς Κορσικὴν ἵνα βοηθήσῃ τοὺς Γενουηνοὺς ὅπως διατηρήσωσι τὴν κυριαρχίαν των ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης. Ἄλλ' οἱ Γενουήνσιοι, ἀπηυδῆμενοι ἀπὸ τὰς ἀδιακόπους ἐπαναστάσεις τῶν Κορσικανῶν, παρεχώρησαν τὰ δικαιώματά των ἐπὶ τῆς Κορσικῆς εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπέναντι τεσσαράκοντα ἑκατομμυρίων φράγκων, διὰ συνθήκης ἐν Κομπιέγνῃ ὑπογραφείσης τῇ 17 Ἰουνίου τοῦ 1768. Μετὰ δὲ τὴν

ἐντελῆ κατοχὴν τῆς νήσου, ὁ Μαρβεῦφ ἔμεινεν γενικὸς Διοικητὴς τῆς Κορσικῆς μέχρι τοῦ θανάτου του, ὅπου ἔχαιρεν ἐπιρροὴν καὶ ὑπόληψιν ἀντιβασιλέως. Ὁ δὲ Λουδοβίκος ΙΣ', εἰς ἀνταμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ, τῷ παρεχώρησεν ἐκτεταμένας γαίας ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Κορσικῆς, μεταξὺ Καρυῶν καὶ Γαλερίας, ἰδρύσας διὰ τῆς παραχωρήσεως ταύτης τὸ μαρκεσάτον τῶν Καρυῶν, διὰ διατάγματος ὑπὸ χρονολογίαν 17 Ἰουνίου 1778.

Ἐξελλήνισα τὴν λέξιν *Cargèse*, καὶ κατὰ τὴν ἀρχαίαν ὀρθογραφίαν *Carghèse*, διὰ τῆς λέξεως *Καρύαι*, συλλογιζόμενος ὡς ἐξῆς: Ὡς γνωστὸν, τὸ ὄνομα *Καρύαι* καὶ δημοτικώτερον *Καρναῖς* ἢ *Καρνὲς* ἦτοι *Καργὲς*, ὡς ὄνομα πόλεων, χωριῶν καὶ τόπων, εἶναι σύνηθες καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλῆσι καὶ παρ' ἡμῖν. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι οἱ πρῶτοι ἄποικοι Ἑλληνας, οἱ ἐν Παιονίᾳ ἐγκατασταθέντες, ἐν μνήμῃ ἔχοντες τὰς ἐν Πελοποννήσῳ Καρυάς, παρωμοίασαν καὶ ὠνόμασαν τὸν πρὸ τῆς Παιονίας εὐρισκόμενον λόφον *Καργὲς* καὶ κατὰ τὴν προφορὰν των *Καρζιές*, διότι τὸ γ ἀκόμη καὶ σήμερον τὸ προφέρουσιν ὡς ζ' προφέρουσι δηλονότι *Κζέρος* ἀντὶ γέρος, *Ζζάρνης* ἀντὶ Γιάννης κλπ. Ἐζήτησα εἰς ἀρχαίους συγγραφεῖς νὰ ἴδω ἂν μετεχειρίσθησαν τὴν λέξιν *Carghèse*, ὅπως ὀνομάσωσι τὸν τόπον τοῦτον, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἀπήντησα αὐτήν. Ὁ Λεάνδρος Ἀλβέρτης, γεωγράφος τοῦ αἰῶνος, τὴν μὲν Παιονίαν τὴν ὀνομάζει *Pacomia*· ἀλλὰ περὶ Καρυῶν οὐδένα ποιεῖται λόγον. Τούναντίον δὲ τὸν λόφον τῶν Καρυῶν μετὰ τῆς πετρώδους ἄκρας, τῆς ἐξεχούσης εἰς τὴν θάλασσαν, τινὲς τῶν ἀρχαίων γεωγράφων ὀνομάζουσι *Puntia di Pontiglione*. Ἡ ὀνομασία αὕτη διετηρήθη καὶ μέχρι σήμερον. Ἠρώτησα τοὺς κατοίκους ἂν ἔχουσι καμμίαν περὶ τούτου εἰδήσιν, ἀλλ' οὐδεὶς γινώσκει τι. Ἐν τοῖς ληξιαρχικοῖς βιβλίοις τοῦ Δημαρχείου τῶν Καρυῶν ἀπαντᾶται ἡ λέξις αὕτη γραφομένη ὡς ἐξῆς: *Καργέζα* καὶ ἄλλοτε *Καρκέζα*. Ἐκ πάντων λοιπὸν τούτων ἔπεται ὅτι, ἂν πραγματικῶς οἱ Ἑλληνας πρῶτοι ὠνόμασαν τὸν λόφον τοῦτον *Carghèse*, εἶναι πιθανώτατον νὰ ἔδωκαν αὐτῷ τὸ ὄνομα *Καρναῖς*, ὡς προείπομεν. Εἰρήσθω δὲ καὶ τοῦτο ἐν παρόδῳ, ὅτι οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος Ἑλληνας δὲν εἶναι οἱ πρῶτοι ἐν Κορσικῇ ἐγκατασταθέντες. Εἶνε γνωστὸν ὅτι τὸ πάλαι ἀποικία Φωκαίων ἐγκατεστάθη ἐπὶ τῆς νήσου ταύτης, καὶ ὅτι ἡ ἰδία αὕτη νῆσος ἀπὸ τοῦ 569 μέχρι τοῦ 754 μ. Χ. διετέλεσεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντίου. Δὲν εἶναι λοιπὸν οὐδόλως παράδοξον τὸ ν' ἀφήκαν καὶ οἱ παλαιοὶ οὔτοι Ἑλληνας ἔχῃ τινὰ τῆς διαβάσεώς των ἐπὶ τῆς Κορσικῆς. Αὐτὸ δὲ τοῦτο ἐπαναλαμβάνω καὶ περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως *Παιονία*, περὶ τῆς